

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

Ma'naviyatga Qaratilgan Tahdidlarning Zamonaviy Ko'Rinishlari

Rashidova Baxti Yaxyaevna

Jizzax politexnika instituti "Ijtimoiy fanlar" kafedrasida dotsenti

Abdullayeva Umidaxon

Jizzax politexnika instituti Servis fakulteti 541-24 guruhi talabasi

ANNOTATSIYA

Ma'naviy tahdidlarga qarshi kurashish uchun jamiyatda ilm-ma'rifatni ravnaq toptirish eng muhim vositalar sirasiga kiradi. Ma'naviy tahdidlarga qarshi tura oladigan kuch – mafkuraviy immunitet. Kishilar ongi va qalbini egallash uchun kuchli raqobat kechayotgan hozirgi o'ta murakkab va tahlikali zamonda jamiyatning tahdidbardoshligini ta'minlash ham juda muhimdir. Maqolada ma'naviy-axloqiy qadriyatlarni mustahkamlash, yoshlarimizni milliy qadriyatlarimizga sadoqat ruhida kamol toptirish masalalari va to'plangan tajribalardan kelib chiqib tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: globallashtirish, axborot xurujlari, mafkura, ma'naviy tahdidlar, virtual olam, axloq, tarbiya, dunyogarash, milliy qadriyat

Ma'naviyat bor joyda unga qarshi qaratilgan kuch ham bo'ladi. Chunki ma'naviyatga fazilatlar majmuasi deb qarash, illatlar yig'indisini ma'naviyatsizlik hisoblaymiz. Afsuski, fazilatlar ham, illatlar ham bir shaxsning o'zida namoyon bo'lishi mumkin. Shuning uchun komil inson g'oyasi kishining o'zidagi fazilatlarini umrining oxiriga qadar takomillashtirish, illatlarni esa bartaraf etib borishni taqozo etadi. Dunyoda ma'naviyatni ravnaq toptirishni istaydigan, faoliyatini batamom shunga qaratadigan kuchlar bo'lgani kabi ma'naviyatga to'g'ridan-to'g'ri qarshi qaratilgan guruhlar ham mavjud. Ularning ma'naviyatga qarshi yo'naltirilgan xatti-harakatlari majmuasini «ma'naviy tahdidlar» deyimiz.

Bir ijtimoiy tuzumdan ikkinchisiga o'tish hech qachon oson kechmagan. Ana shunday murakkab jarayonda muayyan ma'noda mafkuraviy bo'shliq paydo bo'ladi. Muayyan kuchlar bu bo'shliqni egallashga jon-jahdi bilan harakat qilishadi. Yuqorida ta'kidlaganimizdek, shu narsa oydinlashdiki, ma'naviyat bor joyda unga qarshi tahdid ham bo'laverar ekan. Demak, insonlarda yuksak ma'naviyatni shakllantirish, uni ana shu tahdidlardan asrash uchun bir lahza bo'lsin, kurashdan to'xtamaslik kerak ekan. Biz globallashtirish davrida yashayapmiz. Uning bosh xususiyati shuki, yer yuzining istalgan nuqtasida paydo bo'lgan bir yangilik zudlik bilan butun dunyoga yoki uning juda katta qismiga tarqaladi. Ammo bu yaxshi yangilik bo'lishi ham, yomon yangilik bo'lishi ham mumkin. Aynan shuning uchun ham, xuddi tayoqning ikki uchi bo'lgani kabi, globallashtirishning ham ijobiy, ham salbiy jihatlari bor. Ijobiyligi shundan iboratki, bugun fan-

texnika, texnologiya, ishlab chiqarish, bozor, ta'lim, madaniyat, adabiyot-san'at va boshqa sohalardagi har qanday ezgu jihat misli ko'rilmagan tezlik bilan keng tarqalyapti, qit'adan-qit'aga, yurtdan-yurtga o'tib, umumbashar mulkiga aylanib boryapti. [1.91-bet]

Salbiy jihati esa tezkor taraqqiyot va bozor iqtisodiyoti har qanday mamlakatga o'zining barcha noxush tomonlari bilan birga kirib keladi. Bu esa globallashuvning salbiy tomonlaridan insonlarni ehtiyot bo'lishga undaydi. Yot kuchlar zamonning ana shu xususiyatidan o'z manfaatlari, yovuz maqsadlari yo'lida foydalanishga, turli zararli g'oya va mafkuralarni dunyo bo'ylab tarqatishga zo'r berib urinaveradi. Shu tariqa hozirgi zamonda odamlar qalbi va ong-tafakkurini zabt etishga urinish o'zaro kurashning asosiy maydoniga aylanib ulgurgan.

Globalashuv davrini kompyutersiz, internet tarmog'isiz aslo tasavvur qilib bo'lmaydi. Bugun kompyuterni bilmaydigan, internet tarmog'i imkoniyatlaridan foydalana olmaydigan odamlar zamondan ortda qolgan hisoblanadi. Yoshlarimiz shuni his etgan holda kompyuter va internetdan foydalanishni puxta o'rganishmoqda. Yana bir jihatni aytish kerakki, bugun internetdan foydalanish uchun kompyuter sotib olish shart emas. Zamonaviy uyali telefonlar orqali internet tarmog'iga bimalol ulanish va undan istagancha foydalanish mumkin. Xo'sh, internet ham yaxshi, ham yomon ma'lumotlar o'chog'i hisoblansa, yoshlarimiz undan bimalol foydalanayotgan bo'lsa, ular tarmoqlardan qaysi ma'lumotlarni olayotganini kim nazorat qiladi? Aytish joizki, internetdan foydalanish uchun bir oz xarajat ham kerak bo'ladi. Bu xarajatlar, albatta, oila byudjetidan ajratiladi. Biz – farzandsevar xalqimiz, hayotimizni bolalarimizga tikkanmiz, ulardan hech narsamizni ayamaymiz. Biroq... Gap shundaki, internet orqali bolalarimiz aqlan o'sib, ma'nan etuklikka erishishi, komil inson bo'lib tarbiyalanishi, ilm-ma'rifat o'rganib, ezgulikka intilishi mumkin. [2. 31-36 - betlar] Bugungi kunda internetdan foydalanmay turib zamon talablariga javob beradigan mutaxassis bo'lib etishishni mutlaqo ko'z oldimizga keltira olmaymiz. Shu bilan birga, aynan internetning salbiy ta'sirida farzandlarimiz ong-tafakkurining yomon tomonga o'zgarishi mumkinligini ham nazardan qochirib bo'lmaydi. «Kasalni yashirsang, isitmasi oshkor qiladi». Dono xalqimiz bu hikmatni bejiz aytmagan. Bugun aynan internet orqali fe'l-atvori o'zgarib, odamovi bo'lib borayotgan, shuningdek, jinoyatchi qiyofasiga kirib, o'zini o'zi o'ldirayotgan hamda terrorchiga aylanib, qo'liga qurol olayotgan yoshlarimiz ham yo'q emas. Hozir ko'chalarda yoshlarga e'tibor qiling: deyarli hammasining qo'lida zamonaviy telefon, qulog'ida go'shak. Ayrimlari dasturxon atrofida ham internet xabarlarini o'qigani-o'qigan. Atrofdagilar bilan ishi yo'q. Hayot bilan qiziqmay qolgan, fikri hayoli qo'lidagi ana shu «matoh»da. Internet-kafelar ham yoshlarimiz bilan gavjum. Ammo bu yerga kirgan farzandlarimiz internetdan nima maqsadda foydalandi, nimalarni oldi, qanday o'yin o'ynadi, kimga nima yubordi. Bularni kim nazorat qiladi.

Mamlakatimiz ta'lim muassasalarida ichki ro'yxatga olingan hamda ichki ishlar organlari profilaktik hisobida turuvchi o'quvchilar ham bor. Ulardan ayrimlarining internetga kirib, yot g'oyalar ta'siriga tushib qolmasligiga kim kafolot beradi. Yoki vaqtinchalik ish bilan ta'minlanmagan yoshlarimizga nisbatan ham shunday fikr aytish mumkin. Chunki barcha yomon illatlarning ildizi bekorchilik va ishsizlikka borib taqaladi. Dunyoda g'oyadan kuchli qurol bo'lmaydi. Bugungi kunda yovuz kuchlar o'z g'arazli g'oyalarini tarqatish uchun internetdek tayyor «dastyor»dan ustomonlik bilan foydalanib kelmoqda. Internetdagi ijtimoiy tarmoqlar aynan «ommaviy madaniyat»ni targ'ib etishning eng keng tarqalgan vositasiga aylanib boryapti. Bundan bolalarimizni asrashimiz lozim. Bu masala bugun hammani, ya'ni, butun jamiyatni o'ylantirishi shart.

2017 yilning 15 iyun kuni poytaxtimizda «Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, muqaddas dinimizning sofligini asrash – davr talabi» mavzusida anjuman o'tkazildi. Unda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev nutq so'zlab, jumladan, hozirgi vaqtda dunyo miqyosida hukm surayotgan tahlikali vaziyat, siyosiy va iqtisodiy inqirozlardan tashvishga tushmayotgan birorta davlat yoki jamiyat yo'qligini qayd etdilar. «Ayniqsa, xalqaro terrorism, ekstremizm, narkotrafik, diniy qarama-qarshilik, noqonuniy migratsiya, odam savdosi, ekologik muammolar, ayrim mintaqalarda iqtisodiy nochorlik, ishsizlik, qashshoqlik kuchayib borayotgani

butun insoniyatni qattiq xavotirga solayotgani» alohida ta'kidlandi. Xo'sh, diniy-ekstremistik g'oyalar ta'siriga tushib, bugun xorijiy davlatlarda xunrezliklarga sherik bo'lib qolgan yoshlarni aynan internet o'z to'riga ilitirmadi, deb kim ayta oladi. [3.57-bet] Ana shu salbiy oqibatlariga qarab aytish mumkinki, hozirgi zamonda ijtimoiy tarmoqlar insoniyat boshiga bitgan balo ham bo'ldi. Vayronkor g'oya ilmsiz jamiyatga ko'proq bostirib kiradi. Shuning uchun fikrga qarshi fikr, g'oyaga qarshi g'oya, jaholatga qarshi esa ma'rifat bilan kurashmoq zarur. Ma'naviy tahdidlarga qarshi kurashish uchun jamiyatda ilm-ma'rifatni ravnaq toptirish eng muhim vositalar sirasiga kiradi. Ma'naviy tahdidlarga qarshi tura oladigan kuch – mafkuraviy immunitet. Keyingi paytlarda tilimizda «tahdidbardoshlik» degan yangi atama ham paydo bo'ldi. Tovar bozor sharoitida raqobatdosh bo'lgani kabi, kishilar ongi va qalbini egallash uchun kuchli raqobat kechayotgan hozirgi o'ta murakkab va tahlikali zamonda aynan jamiyatning tahdidbardoshligini ta'minlash ham juda muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Yo'ldosheva S.M. Sog'lom turmush tarzi – tahdidlarga qarshi kurash omili sifatida. Sog'lom turmush tarzini shakllantirishda axloqiy qadriyatlarining o'rni. // T.:2009. 191 b.
2. Tulenova.G «O'zbekistonda ma'naviy xavfsizlikni ta'minlash muammolari // Huquq. T.:1999, № 5. 31-36 b.
3. Islamov I.N. Ma'naviyatga tahdid – kelajakka tahdid. Globallashuv, modernizatsiya va tolerantlik: muammolar, echimlar va istiqbollari. Konferensiya materiallari.-T.:2009, 57 b.
4. Yaxyayevna, R. B. (2023). We Will Not Allow Ignorance to Replace Enlightenment. Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences, 2(3), 23-26.
5. Yaxyayevna, R. B. (2023). The Role of the Neighborhood in Preparing Young People for Family Life. AMERICAN JOURNAL OF SCIENCE AND LEARNING FOR DEVELOPMENT, 2(3), 37-40.
6. Рашидова, Б. Я. (2024). ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ҚАНЧА МУКАММАЛ БЎЛСА, ХАЛҚ ШУНЧА БАХТЛИ ЯШАЙДИ. Educational Research in Universal Sciences, 3(1), 464-469.
7. Tajibaev, M. A., & Rashidova, B. Y. (2022). Content of the concept of synergetics. *Scientific progress*, 3(3), 938-941.
8. Рашидова, Б. (2022). ЮКСАК МАЊНАВИЯТ АВВАЛО ИНСОН ОДОБИДА НАМОЁН БЎЛАДИ. ТА'ЛИМ ВА RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIIY JURNALI, 2(12), 351-355.
9. Yaxyayevna, R. B., & Nurbek, A. (2023). МА'NAVIYAT JAMIYAT HAYOTINING JONI VA RUHI. In "ONLINE-CONFERENCES" PLATFORM (Vol. 1, pp. 503-506).
10. Yaxyayevna, B. R. (2023). Education-First of All, it Means Immigration of Knowledge to the Child through Kindness, Attention and Care. AMERICAN JOURNAL OF SCIENCE AND LEARNING FOR DEVELOPMENT, 2(1), 161-168.
11. Yaxyayevna, R. B., & Nurbek, A. (2024, February). KELAJAGIMIZNI YOVUZ KUCHLAR QO'LIGA BERIB QO'YISHGA HAQQIMIZ YO'Q. In *INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 32-36).
12. Rashidova, B. Y. (2023). YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHDA MAHALLANING TUTGAN O'RNI.
13. Obidova, F., Umarova, Z., & Rashidova, B. (2024, March). Opportunities to increase the efficiency of the development of tourism services (In the example of Jizzakh Region). In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 3045, No. 1). AIP Publishing.
14. Tajibaev, M. A., & Rashidova, B. Y. (2022). The concepts of sustainability and instability in synergetics are an important principle. *Scientific progress*, 3(3), 930-933.

15. Rashidova, B. Y. (2023). QUALITY EDUCATION AND TRAINING IS THE DEMAND OF THE TIMES. *Экономика и социум*, (2 (105)), 300-303.
16. Yahyoevna, R. B. (2022, March). WAYS AND WAYS TO PREVENT POVERTY (ON THE EXAMPLE OF UZBEKISTAN). In *E Conference Zone* (pp. 39-42).
17. Yakhyaevna, R. B., & Tulembaevna, M. S. (2024). Education of Youth in the Spirit of Patriotism. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(3), 338-342.